

дослідник детально зупинився на особливостях впровадження у навчальний процес вищих навчальних закладів просвітницько-романтичних ідей представників німецької класичної філософії, характеризуючи рівень підготовленості та бажання українських інтелектуалів сприймати останні. Тому наукові дослідження І. Мірчука дають змогу розкрити інтелектуально-духовні чинники, які здійснили вирішальний вплив на розвиток філософської думки в Україні в другій половині XVIII – на початку XIX століття.

Список використаних джерел

1. Горський В. С. Історія української філософії: Курс лекцій / В. С. Горський. – К.: Наукова думка, 1996. – 286 с.
2. Закидальський Т., Кирик Д. Про спадщину Івана Мірчука / Т. Закидальський, Д. Кирик // Філософська і соціальна думка. – 1993. – №4. – С.101–105.
3. Мірчук І. Історія української філософії / І. Мірчук // Енциклопедія українознавства. Загальна частина (ЕУ–І). – Мюнхен, Нью-Йорк, 1949. – Т.2. – С.718–724.
4. Мірчук І. Петро Лодій та його переклад «Elementa Philosophiae» Баумейстера / І. Мірчук // Філософська і соціальна думка. – 1993. – №4. – С.106–125.
5. Мірчук І. Християн Вольф та його школа на Україні / І. Мірчук // Філософська і соціальна думка. – 1993. – №4. – С.126–138.
6. Татаркевич В. Історія філософії. Т.2. Філософія Нового часу до 1830 / В. Татаркевич. – Львів: Свічачо, 1999. – 352 с.
7. Хижняк З., Маньківський В. Історія Києво-Могилянської академії / З. Хижняк, В. Маньківський. – К.: Вид. дім «КМ Академія», 2003. – 184 с.
8. Християн Вольф и его последователи [Електронний ресурс] / В. Жучков // История философии: Запад – Россия – Восток (Кн.2: Философия XV–XIX вв.). – Режим доступа: <http://filosof.historie.ru>.

References

1. Horskiy V. S. Istorija Ukrayinskoyi filosofii: Kurs lectsiy / V. S. Horskiy. – K.: Naukova dumka, 1996. – 286 s.
2. Zakydalskiy T., Kyryk D. Pro spadshchinu Ivana Mirchuka / T. Zakidalskiy, D. Kyryk // Filososfska ta sotsialna dumka. – 1993. – №4. – S.101–105.
3. Mirchuk I. Istorija Ukrayinskoyi filosofii / I. Mirchuk // Entsyclopedia ukrainoznavstva. Zahalna chastina (EY–I). – Munhen, Nyu–York, 1949. – T.2. – S.718–724.
4. Mirchuk I. Petro Lodiy ta yoho pereklad «Elementa Philosophiae» Baumaystera / I. Mirchuk // Filososfska ta sotsialna dumka. – 1993. – №4. – S.106–125.
5. Mirchuk I. H. Wolf ta yoho shkola na Ukraini / I. Mirchuk // Filososfska ta sotsialna dumka. – 1993. – №4. – S.126–138.
6. Tatarkevich V. Istorija filosofii. T.2. Filosofija Novoho chasu do 1830 / V. Tatarkevich. – Lviv: Svichado, 1999. – 352 s.
7. Hizhiak Z. Mankovskiy V. Istorija Kievo–Mohilianskoyi akademii / Z. Hizhiak, V. Mankovskiy. – K.: Vyd. dim «KM Akademia», 2003. – 184 s.
8. Hristian Wolr ta yoho posledovateli [Elektroniy resurs] / V. Zhuchkov // Istorija filosofii: Zapad – Rosia – Vostok (Kn.2: Filosofija XV–XIX vv.). – Rezhim dostupu: <http://filosof.historie.ru>.

Biletska B. B., graduate student of Department of philosophy, Poltava National Pedagogical University V. G. Korolenko (Ukraine, Poltava), vika.blondi@gmail.com

I. Mirchuk about main vectors of development of Ukrainian academic philosophy of XVIII–XIX centuries

Isolating the vectors of Ukrainian academic philosophy of the eighteenth–nineteenth century artistically I. Mirchuk. Specified that the main trends that determine the content of philosophical thought in Ukraine in the designated period, Mirchuk refers Enlightenment and Romanticism. Reveals the impact on the Ukrainian philosophy ideas H. Wolf, F. Schelling, G. Hegel terms I. Mirchuk.

Keywords: rationalism, logic, the principle of noncontradiction, principle of the sufficient founding, Enlightenment, Romanticism.

* * *

УДК 124.2:167/168

Кириченко М. О.,
доктор філософії, професор кафедри державної
служби і менеджменту освіти, член–кореспондент
Академії наук вищої школи України, перший
проректор – проректор з науково–педагогічної
та навчальної роботи, ДВНЗ «Університет
менеджменту освіти» НАПН України
(Україна, Київ), kmuto@i.ua

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ КОГНІТИВНО–КОМУНІКАТИВНИХ ВИМІРІВ ІДЕОЛОГІЇ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА У ГУМАНІТАРНО–НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ XXI СТОЛІТТЯ: МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Розкрито сутність ідеології інформаційного суспільства з точки зору когнітивно–комунікативних вимірів в контексті гуманітарно–наукового дискурсу; виявлено проблеми ідеології інформаційного суспільства, яка ще не сформована, та схарактеризовані особливості сучасного українського суспільства, що потребує формування даного типу ідеології, за якою майбутнє. Зроблено висновок, що, цінність дослідження в тому, що, використовуючи системну та структурно–функціональну методологію, можливо проаналізувати ідеологію інформаційного суспільства, розкрити складові компоненти, що потребують формування інформаційної інфраструктури, яка має велике майбутнє.

Ключові слова: ідеологія інформаційного суспільства, ідеологія інформаційного суспільства, ідеологія комунікації, ідеологія інформації, ідеал, знання, гуманітарно–науковий дискурс, когнітивно–комунікативні виміри.

Ідеологія інформаційного суспільства у гуманітарно–науковому дискурсі являє собою сукупність ідей–концептів–ідеологем, концептуально оформлених поглядів та ідей про інформаційне суспільство, в яких усвідомлюються інтереси людей до пізнання інформаційної дійсності, та обґрунтовуються перетворення у суспільстві, націлені на реалізацію функцій інформатизації та забезпечення інформацією всіх верств населення, що свідчить про виявлення його високої інформативної сутності. Актуальність теми дослідження в тому, що, по–перше, в ідеології інформаційного суспільства дискурсолюбляються проблеми інформаційного суспільства та відбувається пошук шляхів їх подолання, в основі яких соціально–практичні і світоглядні проблеми інформаційної взаємодії людини–соціуму–держави у відношенні до мережевої самоорганізації соціальних і політичних суб'єктів, умови перетворення інформації на знання та подолання комп'ютерної залежності особливо молодій людині до віртуального світу. По–друге, цінність дослідження в тому, що, використовуючи системну та структурно–функціональну методологію, можливо проаналізувати ідеологію інформаційного суспільства, розкрити складові компоненти, що потребують формування інформаційної інфраструктури, яка має велике майбутнє. По–третє, сучасний соціум являє собою інформаційно–комунікаційну модель соціальної організації, що потребує активізації так званого третинного, соціально–мобільного сектору суспільно–економічної діяльності (сфери послуг, сервісної економіки як все більш значущої сфери соціальної активності і взаємодії).

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми, на яку спираються автори. У культурно–цивілізаційному світі сформована нова ідеологія інформаційного суспільства (ідеологія смарт–суспільства), яка потребує істотного вивчення і коригування по причині інтенсивного розвитку комп'ютерних технологій і процесів інформатизації, в основі яких особлива система

пізнання і освоєння дійсності людиною, соціальними групами і суспільством в цілому. Особливо цінними для нас є доповідь М. Бангеманна «Європа і глобальне інформаційне суспільство: рекомендації для Європейської Ради ЄС» (1994); економічні, технологічні, культурологічні рамкові програми ЄС (2012–2020 рр.); проект ЄС «Підтримки політики регіонального розвитку в Україні» у контексті глобальних викликів та європейських стандартів політики.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Проблема ситуація. Перехід до інформаційного суспільства став носити характер технократичного проекту (проектів), що має в своїй основі інноваційний характер, що базується на інформаційно–комунікаційних технологіях і включає створення автоматизованих інформаційних систем, які повинні задовольняти вимоги інформаційного суспільства, для чого необхідне створення ідеології інформаційного суспільства.

Мета наукового дослідження – концептуалізація парадигми когнітивно–комунікативних вимірів ідеології інформаційного суспільства у гуманітарно–науковому дискурсі XXI століття.

Дана мета реалізується в наступних задачах:

- проаналізувати сутність ідеології інформаційного суспільства у гуманітарно–науковому дискурсі XXI століття, що являє собою сукупність ідей–концептів–ідеологем, концептуально оформлених поглядів і ідей про інформацію та інформаційне забезпечення сучасного суспільства;

- виявити проблеми інформаційного забезпечення сучасного суспільства, які заважають становленню ідеології інформаційного суспільства;

- розкрити системну, структурно–функціональну та синергетичну методологію, що сприяють формуванню структурних компонентів ідеології інформаційного суспільства;

- сприяти концептуалізації парадигми когнітивно–комунікативних вимірів ідеології інформаційного суспільства.

У гуманітарно–науковому дискурсі ідеологія інформаційного суспільства включає сукупність, ідей, цінностей, норм, принципів, що мають об’єктивну змістовність, що включає формування інформаційної культури особистості як умов успішної адаптації людини до життя в інформаційному суспільстві [1, с. 198–203]. Для виявлення цієї змістовності важливими є комунікативні сприйняття властивостей інформаційної ідеології, що включає вираження певного відношення до неї, та експлікація цього вираження в інформаційно–комунікаційному середовищі. Ідеологія інформаційного суспільства орієнтується на людські практичні інтереси і має метою або маніпулювання людьми, або управління з метою впливу на свідомість людини через спеціфічний код комунікації, який ми маємо розуміти, якщо хочемо змінити нашу реальність. Інформаційне суспільство є глобальною комунікаційною мережею, проте його використання та реальність, що еволюціонує, є продуктами людської діяльності в особливих умовах, коли об’єкт дослідження (інформаційне суспільство) розвивається й змінюється швидше за суб’єкт (дослідника) і представляє революційний виклик для тих, хто повинен приймати рішення, тому що Інтернет

представляє собою глобальну тенденцію розвитку інформаційного суспільства [2, с. 174–179].

У рамках виконання функцій практичної діяльності ідеологія інформаційного суспільства орієнтується сукупність *інформаційних ідеологем*, в основі яких інформація та наповнення їх змістом, що виконує інтертекстуальні функції, що надають тексту соціальні та історичні координати, та складають її соціокультурний простір, що змінює світ та санкціонує використання ідеологем в тих чи інших моделях та формалізаціях. Ідеологема інформаційної культури включає певний інформаційний код субсистеми, яка надає зміст інформаційному повідомленню і виступає як втілення певної інформації у контексті певного відношення до реального світу чи логічного у плані відповідності жанровим закономірностям. У цьому контексті будь–яка інформація, яку включає ідеологія інформаційного суспільства, намагається інкорпорувати чисто філософські виміри історії, місця в ній людини, оціночні судження про можливі варіанти інформаційного розвитку та бажаного темпу їх розвитку, долаючи, як відзначає О. Дзьобань, маніпулятивний характер інформаційного середовища сучасного суспільства [3, с. 3–12].

Когнітивно–комунікативні виміри ідеології інформаційного суспільства у гуманітарно–науковому дискурсі націлені на пошуки певних значень інформаційних ідеологем, які є основою формування ідеології інформаційного суспільства, та транслюються по каналах комунікації за допомогою спеціально вироблених кодів, джерел, способів комунікації у системі норм і можливостей соціальної активності людини, держави, суспільства. Зміст інформаційної ідеології як основа глобальної комунікаційної мережі набуває комунікативного смислу тільки завдяки людині, яка вважає, що ідеологія інформаційного суспільства повинна виконувати роль духовно забезпеченого ресурсу, та сприяти його вдосконаленню, щоб бути змістовно та комунікативно забезпеченим у когнітивно–комунікативному вимірі. А. Лазаревич відмічає: «Сучасний соціум являє собою інформаційно–комунікаційну модель соціальної організації. Мова йде про активізацію так званого третинного, соціально–мобільного сектору суспільно–економічної діяльності (сфери послуг, сервісної економіки як все більш значущої сфери соціальної активності і взаємодії), і четвертинного – інформаційного, який напряму стимулює комунікаційну активність» [7, с. 8–9].

Методологія дослідження ідеології інформаційного суспільства як мережево–комунікативного простору у гуманітарно–науковому дискурсі направлена на аналіз інформаційного суспільства як такого, в основі якого використання методів системного, структурно–функціонального, синергетичного, діалектичного, антропологічного, інформаціологічного – для дослідження процесів інтенсивної переробки інформації в знання. Останнє потребує дослідження структури ідеології, її будови, функціонування та розвитку, об’єктивного дослідження її комунікативних зв’язків і відносин та адаптації людини до умов інформаційного суспільства, пізнання процесів інформаційного суспільства, в основі якого є інформація як джерело нової інформації («інформація про інформацію»). Системна і структурна

методологія дослідження ідеології інформаційного суспільства має пояснити, як ми отримуємо інформацію про різні предмети, які межі нашого знання та настільки достовірним чи недостовірним є те чи інше знання, як інформація перетворюється на знання, що є основою нової комунікації, пов'язаної з реалізацією потреби людини, що потребує з необхідністю формування ідеології інформаційного суспільства. Виникнення інформаційного суспільства робить проблематику отримання і асиміляції інформації, яка переходить в знання однією з центральних у гуманітарно-науковому дискурсі, та що є причиною виникнення так званої інформаційної моделі комунікації, основоположні характеристики якої визначають і принципи трансляції і соціалізації людини до ідеологем інформаційного суспільства [4, с. 7–13].

Разом з тим можемо засвідчити, що проблематика методології інформаційного суспільства істотно змінюється у сучасну епоху, так як знаходяться нові шляхи для обговорення традиційних проблем і з'являються нові питання, яких не існувало раніше. Достатньо розповсюдженою є точка зору, згідно з якою предмет епістемології відрізняється від предмету гносеології і виходить за межі чисто філософського дослідження. У цьому смислі епістемологія досліджує об'єктивні форми знання, відволікаючись як від особливостей суб'єкта, так і від співставлення знання з об'єктивною дійсністю. Обґрунтуванню такого розуміння слугує теорія К. Поппера, в контексті якої існує реальний світ, світ станів свідомості, людської суб'єктивності і світ чистого знання без співставлення з об'єктивною реальністю, що відволікається від людської суб'єктивності. Цей останній «третій світ» і є предметом епістемології.

Виявити ряд структурних компонентів ідеології інформаційного суспільства, необхідних для глибокого пізнання проблем та пошуку шляхів їх подолання з метою удосконалення інформаційно-комунікативного соціуму, до яких відноситься значення, код, дані, документи, сигнали, значення. Інформація передається за допомогою певних знаків, які мають безпосереднє значення як атрибуту повідомлення. Значення – це дещо, що кодується за допомогою знаків відправником і декодується його отримувачем. Саме від цього залежить атмосфера комунікації, а, отже, і її результат. Ідеологія інформаційного суспільства в цілому виконує п'ять цілей: 1) пізнавальна; 2) соціально-поведінкова; 3) художньо-естетична; 4) ігрова; 5) управлінська.

Як свідчить аналіз сучасних проблем інформаційного суспільства, на сучасному етапі ще не сформована ідеологія інформаційного суспільства, основою якої є виконання цих п'яти цілей, в основі яких посилення комунікативних зв'язків і відносин. В основі ідеології інформаційного суспільства як системи реалізації потреби людини у пізнанні – отримання нової інформації та знаходження шляхів її отримання. Це слугує основою виникнення інформаційної моделі комунікації, яка є трампліном вироблення нових ідеологем та їх трансляції, в основі яких інформація як головна компонента інформаційного суспільства та його ідеології. Саме для інформаційної моделі комунікації характерним є визнання значення як атрибуту повідомлення. Значення – це те, що кодується

за допомогою знаків відправником і декодується отримувачем, а тому оволодіння цим механізмом допомагає оволодіти механізмом комунікації, який знаходиться в основі когнітивно-комунікативного виміру ідеології, на яку впливає як технологічна, так і соціальна реальність [5, с. 23–27].

У гуманітарно-науковому вимірі ідеологія інформаційного суспільства імпліцитно включає деякий **ідеал**, що протиставляється наявній соціальній реальності як компонент ідеології інформаційного суспільства, який дефініціює акти перцепції індивіда, його діяльності, мотивації, поведінкових патернів в соціумі-екзистенції-природі. Ідеал можна експлікувати як генеральну мету активності індивіда, який підпорядковує собі диференціальні задачі у кореляції з отриманням інформації та засобами побудови інформаційного суспільства. Ідеологія інформаційного суспільства це не просто ілюзорна інтерпретація сучасної дійсності, а скоріше сама дійсність, яка повинна розумітися як інформаційна, існування якої передбачає культивування знання про цю дійсність. Налаштованість інформаційної ідеології на комунікативне вирішення проблем суспільства виявляється невід'ємним елементом формування інформаційних ідеологем інформаційного суспільства [7, с. 89].

Ідеологія комунікації виступає як ідеологема інформаційного суспільства, співпраця, співрозуміння з акцентом на сумісне переживання подій, які відбуваються. Комунікативно налаштована людина, держава, суспільство завжди в очікуванні своїх партнерів у контексті вирішення проблем взаємодії спілкування, розуміння, співпраці, пошуку рішень. Тому новий поворот в ідеології інформаційного суспільства – це намагання налагодити зв'язок між населенням і владою, державою і суспільством, фірмою і клієнтами, підприємством і споживачем. Тому праксеологічний рівень формування ідеологем інформаційного суспільства – це вироблення практично-орієнтованих рекомендацій і пропозицій щодо удосконалення стратегії управління процесами становлення інформаційного суспільства в Україні та механізмів соціально-антропологічної адаптації до існування в цьому суспільстві. Ідеологія інформаційного суспільства націлена на зміни суспільства, в якому ми живемо, наше життя знаходиться під впливом цієї нової комунікаційної технології, а з цієї взаємодії виникає нова соціо-технічна модель суспільства [8, с. 24–25].

З цією метою слід розвивати поняття «інформаційний соціум» та його екстраполяцію в управлінський процес як єдиний соціальний організм, в центрі якого інформація та зменшення її ентропії, що наповнює всі процеси організації інформаційним змістом і сприяє інформатизації всіх процесів. Механізм цивілізаційного розвитку ідеології інформаційного суспільства пов'язаний з цілеспрямованим державним регулюванням інформаційної сфери суспільства, у контексті якої ефективною і виправданою з точки зору суспільних інтересів є формування механізму процесу оволодіння умовами стабільного снування, що приводить у відповідність продуктивній сили та економічні відносини, що представляють собою сукупність важелів регулювання інформаційними процесами. На формування ідеології інформаційного суспільства впливає те, що істотною проблемою інформаційного суспільства є непропорційний доступ до інформаційних ресурсів та інформаційно-

комунікативних технологій (ІКТ), що проявляється на нерівномірному економічному розвитку, зокрема інформаційного сектора економіки та асиметричності інформації, що є глобальною проблемою [9; 10].

В епоху динамічного розвитку інформаційного суспільства до числа впливових чинників формування ідеології інформаційного суспільства долучаються ІКТ, упровадження яких сприяє формуванню механізмів інформаційно-комунікативного типу соціуму в умовах глобалізації, що вимагає удосконалення зворотних зв'язків засобами інформаційно-комунікаційного впливу в контексті стохастичності мережевого суспільства. Формування ідеології інформаційного суспільства базується на використанні нових методів системної, структурної та синергетичної методології, що використовується для аналізу ідеології як системи певних чинників, що дозволять розв'язати важливу фундаментальну задачу – вплив ІКТ на діяльність суспільства через застосування нових оригінальних ідей та концепцій статичності інформаційного суспільства та мережевої економіки, що й потребує формування нової ідеології [11; 12].

Висновки. Формування ідеології інформаційного суспільства потребує високого рівня розвитку інформаційних і телекомунікаційних технологій та їх інтенсивного використання громадянами, бізнесом та органами державної та муніципальної влади. Збільшення додаткової вартості сьогодні відбувається за рахунок інтелектуальної діяльності, підвищення рівня технологічного виробництва та розповсюдження сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій. Перехід від індустріального до постіндустріального та інформаційного суспільства істотно підвищує роль інтелектуальних факторів, зокрема знання про інформаційне суспільство. Необхідно уже у середньостроковій перспективі реалізувати культурний, освітній та науково-технологічний потенціал країни та забезпечити гідне місце серед лідерів глобального інформаційного суспільства завдяки ідеології інформаційного суспільства.

Список використаних джерел

1. Воронкова В. Г. Формування інформаційної культури особистості як умова успішної адаптації людини до життя в інформаційному суспільстві [Текст] / В. Г. Воронкова // Гілея: науковий вісник: зб. наук. праць. – К.: Вид-во УАН ТОВ «НВП» «ВІР», 2014. – Вип.86 (7). – С.198–203.
2. Воронкова В. Г. Інтернет як глобальна тенденція розвитку інформаційного суспільства [Текст] / В. Г. Воронкова // Гілея: науковий вісник: зб. наук. праць. – К.: Вид-во УАН ТОВ «НВП» «ВІР», 2015. – Вип.93 (2). – С.174–179.
3. Дзьобань О. П. Маніпулятивний характер інформаційного середовища сучасного суспільства [Текст] / О. П. Дзьобань // Інформація і право. – К., 2014. – №3 (12). – С.3–12.
4. Дзьобань О. Інформаційне суспільство як мережево-комунікативний простір управління [Текст] / О. Дзьобань, О. Соснін // Віче. – 2015. – №10. – С.7–13.
5. Кириченко М. О. Епістемологічні виміри інформаційного суспільства у гуманітарно-науковому дискурсі [Текст] / М. О. Кириченко // Теоретичні та практичні засади розвитку менеджменту організацій та адміністрування в умовах незалежності України: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 25-річчю незалежності України та 20-річчю кафедри менеджменту організацій та управління проектами / Ред.-упоряд. д. філос.н., проф. Валентина Воронкова, Регіна Андрукайтене. – Запоріжжя: ЗДІА, 2016. – С.23–27.
6. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество, культура [Текст] / М. Кастельс; [пер. с англ. О. И. Шкаратана]. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 607 с.

7. Лазаревич А. А. Становление информационного общества: коммуникационно-эпистемологические и культурно-цивилизационные основания [Текст]: монография / А. А. Лазаревич; науч. ред. И. Я. Левяш. – Минск: Беларуская навука, 2015. – 537 с.

8. Соснін О. В., Дзьобань О. П. Інформаційна безпека: нові виміри загроз, пов'язаних з інформаційно-комунікаційною сферою [Текст] / О. В. Соснін, О. П. Дзьобань // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб. наук. пр.]. – Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2015. – №61. – С.24–34.

9. Соснін О. В. Проблеми державного управління системою національних інформаційних ресурсів з наукового потенціалу України: [монографія] / О. В. Соснін. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – 2003. – 572 с.

10. Соснін О. В., Воронкова В. Г. Інформаційне суспільство як виклик глобалізації [Текст] / О. В. Соснін, В. Г. Воронкова // Час вибору: виклики інформаційної епохи: [колективна монографія] / за заг. ред. О. А. Івакіна, Д. В. Яковлева. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2016. – С.344–359.

11. Вашкевич В. М. Історична еволюція наукової картини світу [Текст] / В. М. Вашкевич // Гілея: науковий вісник: зб. наук. праць. – К.: Вид-во УАН ТОВ «НВП» «ВІР», 2016. – Вип.109. – С.133–139.

12. Вашкевич В. М. Особливості міфічного світогляду в історичній еволюції наукової картини світу [Текст] / В. М. Вашкевич // Гілея: науковий вісник: зб. наук. праць. – К.: Вид-во УАН ТОВ «НВП» «ВІР», 2016. – Вип.108. – С.117–121.

References

1. Voronkova V. G. Formuvannya informacijnoi' kul'tury osobystosti jak umova uspishnoi' adaptacii' ljudyny do zhyttja v informacijnomu suspil'stvi [Текст] / V. G. Voronkova // Gileja: naukovyj visnyk: zb. nauk. prac'. – K.: Vyd-vo UAN TOV «NVP» «VIR», 2014. – Vyp.86 (7). – S.198–203.
2. Voronkova V. G. Internet jak global'na tendencija rozvytku informacijnogo suspil'stva [Текст] / V. G. Voronkova // Gileja: naukovyj visnyk: zb. nauk. prac'. – K.: Vyd-vo UAN TOV «NVP» «VIR», 2015. – Vyp.93 (2). – S.174–179.
3. Dz'oban' O. P. Manipuljatyvnyj charakter informacijnogo sere dovysyha suchasnoho suspil'stva [Текст] / O. P. Dz'oban' // Informacija i pravo. – K., 2014. – №3 (12). – S.3–12.
4. Dz'oban' O. Informacijne suspil'stvo jak merezhevo-komunikatyvnyj prostir upravlinnja [Текст] / O. Dz'oban', O. Sosnin // Viche. – 2015. – №10. – S.7–13.
5. Kyrychenko M. O. Epistemologichni vymiry informacijnogo suspil'stva u humanitarno-naukovomu dyskursi [Текст] / M. O. Kyrychenko // Teoretychni ta praktichni zasady rozvytku menedzhmentu organizacij ta administruvannja v umovah nezalezhnosti Ukraïny: Materialy Mizhnarodnoi' naukovy-praktychnoi' konferencii', prysvjachenoi' 25-richchju nezalezhnosti Ukraïny ta 20-richchju kafedry menedzhmentu organizacij ta upravlinnja proektamy / Red.-uporjad. d.filos.n., prof. Valentyna Voronkova, Regina Andrukajtene. – Zaporizhzhja: ZDIA, 2016. – S.23–27.
6. Kastel's M. Informacionnaja jepoha: jekonomika, obshhestvo, kul'tura [Текст] / M. Kastel's; [per. s angl. O. I. Shkaratana]. – M.: GU VShJe, 2000. – 607 s.
7. Lazarevich A. A. Stanovlenie informacionnogo obshhestva: kommunikacionno-jepistemologicheskie i kul'turno-civilizacionnye osnovanija [Текст]: monografija / A. A. Lazarevich; nauch. red. I. Ja. Levjash. – Minsk: Belaruskaja navuka, 2015. – 537 s.
8. Sosnin O. V., Dz'oban' O. P. Informacijna bezpeka: novi vymiry zagroz, pov'jazanyh z informacijno-komunikacijnoju sferoju [Текст] / O. V. Sosnin, O. P. Dz'oban' // Gumanitarnyj visnyk Zaporiz'koi' derzhavnoi' inzhenernoi' akademii': [zb. nauk. pr.]. – Zaporizhzhja: Vyd-vo ZDIA, 2015. – №61. – S.24–34.
9. Sosnin O. V. Problemy derzhavnogo upravlinnja systemoju nacional'nyh informacijnyh resursiv z naukovogo potencialu Ukraïny: [monografija] / O. V. Sosnin. – K.: Instytut derzhavy i prava im. V. M. Korec'kogo NAN Ukraïny. – 2003. – 572 s.
10. Sosnin O. V., Voronkova V. G. Informacijne suspil'stvo jak vylyk globalizacii' [Текст] / O. V. Sosnin, V. G. Voronkova // Chas vyboru: vylyky informacijnoi' epohy: [kolektyvna monografija] / za zag. red. O. A. Ivakina, D. V. Jakovleva. – Odesa: Vydavnychij dim «Gel'vetyka», 2016. – S.344–359.
11. Vashkevych V. M. Istorychna evolucija naukovoi' kartyny svitu [Текст] / V. M. Vashkevych // Gileja: naukovyj visnyk: zb. nauk. prac'. – K.: Vyd-vo UAN TOV «NVP» «VIR», 2016. – Vyp.109. – S.133–139.

12. Vashkevych V. M. Osoblyvosti mifichnoho svitogljadu v istorychnij evoluciji naukovoї kartyny svitu [Tekst] / V. M. Vashkevych // Gileja: naukovyj visnyk: zb. nauk. prac'. – K.: Vyd-vo UAN TOV «NVP» «VIR», 2016. – Vyp.108. – S.117–121.

Kyrychenko M. O., Doctor philosophy, Professor, State Higher Educational Institution «University of Educational Management» of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine (Ukraine, Kyiv), kmumo@i.ua

Conceptualization of cognitive–communicative dimensions of the ideology of the information society in the humanities and scientific discourse: research methodology

The essence of the ideology of the information society in terms of cognitive–communication of measurement in the context of the humanities and scientific discourse; problems of information society's ideology, which is not yet formed, and described the features of the modern Ukrainian society, which requires the development of this type of ideology, for which future. It is concluded that the value of the study is that using the system and structural–functional methodology, you might analyze the ideology of the information society, revealed components that require the formation of information infrastructure, which has a great future.

Keywords: ideology, information society, information society, the ideologem ideologem communications, ideology, ideal, information, knowledge, humanities and scientific discourse, cognitive–communication measurement.

* * *

УДК 130.2

Данканіч Р. І., кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара (Україна, Дніпро), rirma_dankanich@ukr.net

ПРОБЛЕМА «ІСТИНИ» В КОНТЕКСТІ СПІВВІДНОШЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ І ПРИРОДНИЧИХ НАУК У ФІЛОСОФІЇ Г. ГАДАМЕРА

На думку Гадамера, у сучасному світі існує так зване напруження між істиною та науковим методом. Філософ показує, що логічне самоусвідомлення гуманітарних наук, яке супроводжувалося їх фактичним формуванням в XIX столітті, повністю знаходилося під владою зрака природничих наук. Отже, на думку Гадамера, не є доцільним тлумачити гуманітарні науки по аналогії з природничими. Своєю дослідницьку мету Г. Гадамер вбачає в розкритті досвіду осягнення істини, що перевищує галузь, контрольовану науковою методикою. Адже його спосіб осягнення дійсності лежить за межами науки і більше споріднений з досвідом філософії, мистецтва і історії. На його думку, саме філософія, мистецтво і історія постають такими способами осягнення істини, в яких вона сповіщає про себе безпосередньо і не підлягає верифікації методологічними засобами науки.

Ключові слова: Історія, істина, природничі науки, гуманітарні науки, розуміння, наука, науковий метод, освіта, пізнання.

Однією з фундаментальних проблем сучасності залишається проблема світосприйняття людини, розуміння нею навколишнього світу. Ніколи не втрачало своєї актуальності питання про адекватне відображення об'єктивної дійсності у свідомості людини. Нині окреслена тема потребує особливої уваги, оскільки сьогоденний світ констатує факт різкого зниження комунікативних актів у суспільстві. Річ в тому, що отримувач інформації стає нездатним фіксувати зміст комунікативного повідомлення, в результаті чого, стає неможливим ефект комунікації, а саме: не відбуваються зміни в свідомості і поведінці отримувача повідомлення. Повсякчас ми стаємо свідками конфліктів між владою і окремими соціальними групами, між суспільством і окремим індивідом, адже живемо на перехресті віків, де водночас, в одній дійсності зустрічаються представники різних культур, релігійних переконань, політичних і соціальних поглядів, різного бачення історії, традицій, світогляду, різного психофізичного, духовного і соціального стану.

За таких умов, філософії в Україні конче необхідно напрацювати і надати суспільству новий, адаптований до сучасності, універсальний метод освоєння дійсності, нову стратегію співіснування різних категорій суспільства на даному етапі його розвитку.

В даному контексті нового звучання набуває проблема співвідношення гуманітарних і природничих наук. Ще з середини XIX століття вона стала предметом філософського дискурсу для Д. С. Мілля, Г. Гельмгольца, І. Г. Дройзена, В. Шерера, В. Дільтея, Г. Ріккера, В. Віндельбанда, Р. Штаммлера та ін. Адже гуманітарні науки в той момент не розглядалися як самостійна галузь знань через відсутність універсального методу гуманітарних наук.

Вперше термін «Гуманітарні науки» (Geisteswissenschaften) був введений перекладачем роботи Дж. С. Мілля «Логіка» В. Шилем в 1849 році. Але, насправді, Дж. Ст. Мілля мав на увазі не визнання особливої логіки гуманітарних наук, а, навпаки, він намагався показати, що в основі всіх пізнавальних наук лежить індуктивний метод, який є єдиним дієвим методом в даній галузі.

В історії філософської думки схожий метод був представлений в середині XIX століття Ф. Шлейєрмахером, засновником герменевтики. В його розумінні герменевтика виступає універсальним методом гуманітарних наук, завдяки чому стало можливим розуміння історичних подій на основі психологічного «вживання» у внутрішній психологічний світ діючих осіб історії.

Інший представник герменевтики В. Дільтей вважав, що розуміння історії можливе лише за умови проникнення у суб'єктивний світ суб'єктів історії.

В. Дільтей був активним учасником даного дискурсу, намагаючись провести чітку грань між науками про дух і природничими науками. В роботі «Einleitung in die Geisteswissenschaften», що написана в 1883 році, науками про дух він називав ті науки, предметом дослідження яких є суспільно–історична діяльність. Їх завданням, на думку В. Дільтея, було переживання явищ даної дійсності і їх осмислення, осягнення, розуміння. Межу між природничими і гуманітарними науками, на думку В. Дільтея, необхідно було провести для встановлення різниці між раціональним і ірраціональним. Для В. Дільтея вираз «науки про дух» асоціюється з певним недоліком. Він стверджує, що суспільні науки вузьконаправлені по відношенню до предмету, який вони намагаються досліджувати. В той же час, В. Дільтей наголошує, що було б недоцільним порівнювати матеріальні і духовні процеси в контексті пізнання природи. На його думку, неможливо вивести факти духовного життя з фактів природничо–механістичного порядку, через різницю в їх походженні. Головним питанням даної проблеми є констатація певного роду непорівнюваності між співвідношенням духовних фактів і закономірностями матеріальних процесів. Наприклад, математика, фізика, хімія, фізіологія, тощо, знаходяться у логічному співвіднесенні, чого не можна сказати, наприклад, про науки, що пояснюють духовні явища. Дана різниця, це різниця між іманентними межами досвіду і межами підпорядкування різного роду фактів системі пізнання природи [4, с. 287–288].

Таким чином, ми бачимо, що вирішення проблеми розмежування природничого і гуманітарного знання